

Všechno má určenou chvíli a veškeré dění pod nebem svůj čas:
Je čas zabít i čas léčit, čas bořit i čas budovat;
Je čas milovat i čas nenávidět, čas boje i čas pokoje.
Kniha Kazatel 3, verše 1 a 3 a 8

Banksy, CND Soldiers, 2005

Konference „Co nás učí války“ – anotace

Všichni máme stejnou biologii

Dmitri Berzon

Je nevyhnutelné, že válka nutí ty, kteří jsou přímo zapojeni, „zaujmout stranu“. V naší době globální komunikace a mezinárodního obchodu se však i jedinci vzdálení od konfliktních zón ocitají v myšlení „my, nebo oni“.

Tento jev zdůrazňuje potřebu, aby se všichni, zejména ti, kteří nejsou bezprostředně ovlivněni, snažili o vyvážený pohled. Je nezbytné odolat pokušení propagandy a záměrného dezinformování. Musíme si neustále připomínat, že jako druh mají naše společné rysy a kolektivní aspirace mnohem větší váhu než rozdíly, které nás rozdělují.

Pomoc P/paměti národa: Post Bellum a péče o pamětníky - Význam svědectví našich pamětníků pro budoucnost

Ondřej Čenovský, Jan Jelínek

V našem společném příspěvku nejdříve krátce představím organizaci Post Bellum - Paměť národa, v níž pracuji, a její nový projekt, v rámci kterého zajišťujeme sociální pomoc potřebným seniorům, našim pamětníkům.

Proč je důležité udržovat paměť národa živou? Co nám mohou naši pamětníci sdělit a jak o ně za to pečujeme? Jeden z našich nejaktivnějších pamětníků, pan Jelínek, bude sdílet svůj životní příběh: co ho naučila historie jeho rodiny, jak holocaust ovlivnil jeho život i následující práci, jaké poučení lze nalézt v rozhovorech s lidmi, kteří holocaust přežili a jaké poselství z toho vyplývá pro naši současnou válkami ohroženou dobu.

Může být válka spravedlivá?

(ke „křesťanské“ recepci pojmu spravedlivá válka)

Jindřich Halama

Křesťanství mělo v prvních třech stoletích své existence velmi kritický vztah k násilí a válkám. Křesťanská statečnost se dokazovala mučednictvím, ne bojem. Když se však křesťanství stalo státem preferovaným náboženstvím, svůj postoj přehodnotilo a přijalo pojetí spravedlivé války, jak ho formulovali antičtí filosofové. První výrazná formulace „křesťansky přijatelné“ války pochází od sv. Augustina a vždycky vyvolávala otázky (u nás ji ostře kritizoval Chelčický).

Co může být na válce spravedlivého? Snaha o obnovení spravedlivého stavu, napravení zjevných křivd, když všechny jiné prostředky selžou. Což je nikdy nedosažený ideál. Proto existovaly vždy pochybnosti o tom, zda je spravedlivá válka možná.

Pravidla, která byla v dějinách pro „spravedlivou válku“ vytvořena, nejenže málokdy platila, ale zbrojní technologie moderní doby je odsunuly do muzeí. Pokud se pravidla „spravedlivé války“ pokládala v minulosti za pokus, jak učinit válku co nejmenším zlem, když dobrem být z podstaty nemůže, současní teoretikové si spíš kladou otázku, odkdy je spravedlivá válka nemožná.

Co má dělat křesťanský voják? „Nikomu nečinit násilí, spokojit se se svým žoldem.“ (Lk 3,14) ??

„Co nebo čemu nás učí válka... V Bibli mne učí, že je pošetilost myslet si, že se mne netýká ani nedotýká.“

Věra Lukášová

Pomalou objevuji biblickou knihu Přísloví. Je stará, a mluví dodnes: „Vzdal ode mne šálení a lživé slovo,“ se modlí jakýsi Agur před tisíci lety. My tomu dnes říkáme falešné informace a zřídíme na to zvláštní úřad vlády. Text o pošetilosti mne zaujal tím, že rovnou ukáže prstem: „Můžeš si za to sám. Neupomínej Pána Boha, neptej se, kde byl, On, ten neomylný, vševědoucí a všemocný.“ Neptej se, kde byl On, ale přiznej, Kde jsi byl Ty. To je konečně první otázka v Bibli a Adamova odpověď zní: „Měl jsem strach, schoval jsem se.“ Na druhou otázku „Kde je tvůj bratr?“ odpovídá Kain: „Nejsem strážný svého bratra, nevím, kde je.“ Žádoucí odpověď jsem možná viděla v televizní reportáži z 11. září v USA: Mladý hoch, uplakaný, zmatený a zoufalý, si razí cestu v tom zmatku a zoufale volá: „Kde je můj bratr? Kde je můj bratr?“ Co máme dělat, víme: „Na prvním místě hledej království Boží, spravedlnost a radost a pokoj. To ostatní ti bude přidáno.“ To přijde samo, budeš se divit. - Neděláme my to naopak?

Násilí a/nebo duchovní boj?

Vojtěch Šimek

Ve svém příspěvku se pokusím ukázat základní souvislosti mezi násilím a duchovním bojem z křesťanské perspektivy. Nebudu obhajovat pacifismus ani radikální cestu nenásilí, budu však obhajovat prioritu duchovního boje před násilím – a to především v dobách válek. Pojem a výraz „násilí“ se používá ve více významech, občas i téměř protikladných, proto se nejprve budu stručně věnovat otázce, co (ještě) může být násilím, a co (již) nikoli, a proč. V kontextu priority duchovního boje před násilím se kromě jiného překvapivě ukáže, že někdy je žádoucí určité násilí na sobě (na rozdíl od násilí na druhé osobě, jak bývá násilí zpravidla chápáno). Rád bych spíše podnítil přemýšlení a diskusi, než podal definitivní odpovědi.

Kultura paměti: O čem vypovídá vývoj Památníku ticha aneb úchylná praxe relativity

Pavel Štingl

Téma CO NÁS UČÍ VÁLKY je poněkud bezbřehé. Něco nás měly učit v době mého dětství, kdy válečné filmy nepouštěly obrazovku televizní propagandy. Pak přišla biologie válek, v nichž jsem se pohyboval počátkem let devadesátých. Pak došlo na přehodnocení válečných archivů, když jsem vyučoval o propagandě a manipulaci. Pak jsem sbíral autentické válečné vzpomínky a přetvářel je ve filmové dokumenty. Zachytily poslední pamětníky. Ale pak přišla doba, kdy velké válečné příběhy dokonce zdevalvovaly.

Válečná svědectví se ovšem stále vracejí. S poptávkou dalších generací, s novými objeviteli a sběrateli příběhů, kteří nejsou zatíženi ideologiemi a jejich černobílým hodnocením - ani odsudky, ani předsudky. Současnost pokládá otázky a válečná zkušenost na ně nabízí odpovědi. Pokud s ní ovšem umíme pracovat pro současnost a nedopustíme, aby mezi nás a prožité příběhy vstoupila tlustá čára. Nebo se neztratíme v úchylné praxi relativity.

I válka má svá pravidla: Ženevské konvence včera a dnes

Jiří Valenta

Co nás učí války? Že i ve válce je potřeba připomínat lidskost a že i krutost má své mantinely.

Příběh Ženevských konvencí tradičně začíná osobností Henryho Dunanta a jeho živé zkušenosti při bitvě u Solferina. Příběh lidskosti a mantinelů stanovených pro vzájemný konflikt je však mnohem starší a zároveň mnohem aktuálnější.

Už ve středověku a starověku máme dochované zmínky o tom, že na bojišti a v konfliktu existují určité mantinely, které je nutné ctít a respektovat - jak se starat o padlé a raněné bez ohledu na příslušnost k válčící straně, nebo jaké chování zaujmout vůči vyslaným vyjednavacům, či jaké zbraně je možné použít.

A nyní, kdy na světě probíhá celá řada válečných konfliktů, je i pro nás civilisty nacházející se v bezpečí svých domovů nutné si připomenout, že Ženevské konvence stále platí. Že jsou součástí zásad a obyčejů platných na celém světě. Jedná se platná a účinná pravidla, které poskytují fungování celé řadě pomáhajících profesí v těch nejtěžších situacích. A stejně jako všechna pravidla budou fungovat tak dobře, jaká hodnota jim bude přisouzena a jakého respektu se ze strany nás všech dočkají.

Psychosociální aspekty a bezpečnostní rizika u válečných veteránů

Štěpán Vymětal

Příspěvek se zaměří na některé bio-psycho-sociální aspekty bojových zkušeností ukrajinských vojáků a vojákyně. Při zkoumání této tematiky se objevuje množství otázek. Proč neexistuje obecný profil válečného veterána? Jak to je se strachem ze smrti a s pocitem viny? Jaké má bojová zkušenost vlivy na osobnost, mezilidské vztahy, duševní zdraví? Jaká jsou dnes obvyklá fyzická zranění s dopadem do psychiky? Mohou být váleční veteráni bezpečnostním rizikem pro společnost? Máme z toho mít v ČR obavy? Co pomáhá zmírňovat následky? Co pomáhá návratu do civilního světa? Jaký přístup odborníků na duševní zdraví je přijatelný? Co můžeme v ČR dělat v oblasti připravenosti na fenomén válečných veteránů? Na některé z těchto otázek budu hledat odpovědi, vycházet přitom budu z praktických poznatků kolegů a kolegyně, které letos zazněly na seminářích zaměřených na tuto oblast.